

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.17 (3233) ●

● ПЯТНІЦА, 13 МАЯ, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вяртанне старых абразоў “Святая прыгажосць” XVII—XVIII стагоддзяў набыла новае жыццё
Стар. 2

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Рарытэты на дарогах
Напярэдадні Дня Перамогі ў Мінску прайшоў міжнародны фэст рэтра-аўтамабіляў
Стар. 4

ПАДЗЕЯ

Тры складнікі добрай справы

У Латвіі выдадзены першы “Беларуска-латышскі і латышка-беларускі слоўнік”. Яго прэзентацыя адбылася ў Мінску на XV Міжнароднай выставе “СМІ ў Беларусі”

Кнігі, якія выдадзены беларусамі Латвіі

Кацярына Мядзведская

У кнігавыдаўцоў ёсць прыкмета: добрая кніга атрымаецца, калі ў ёй спалучацца грунтоўная праца аўтара, крэатыўнае мастацкае аздабленне, салідная паліграфія. Усё гэта, лічыць намеснік міністра інфармацыі Беларусі Ігар Лапцёнак, гарманічна сышлося ў “Беларуска-латышскім і латышка-беларускім слоўніку”. У кнізе адлюстраваны і лёс аўтара: доктар філалогіі Мірдза Абала больш за 40 гадоў на крупінках складала слоўнік, але выдаць яго не паспела. Рукапісныя матэрыялы выкупілі ў спадкаемцаў нашы землякі ў Латвіі, рыхтавалі слоўнік да друку навуковец Іван Лучыц-Федарэц і ягоныя калегі з Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. А ініцыятарам праекта, яго ідэйным і фінансавым “рухавіком” стаў Саюз беларусаў Латвіі.

Дырэктар Інстытута Аляксандр Лукашанец адзначыў, што выданне слоўніка — не толькі даніна памяці Мірдзе Абале, але і ўзор плённага супрацоўніцтва паміж грамадскай арганізацыяй

Выстава “СМІ ў Беларусі” — традыцыйнае месца сустрэч беларусаў замежжа

і навукоўцамі. “Першы наш досвед працы з беларусамі замежжа аказаўся ўдалым”, — парадаваўся вучоны.

Новы слоўнік будзе карысны

для філолагаў і перакладчыкаў, усіх, хто вывучае беларускую і латышскую мовы. У ім 40 тысяч слоў, якія адлюстроўваюць абыдзве сучасныя літаратурныя

мовы. Там ёсць традыцыйная, грамадска-палітычная, навукова-папулярная лексіка, а таксама навукова-тэхнічная тэрміналогія. Прадстаўлены і некаторыя

старыя словы, фалькларызмы і этнаграфізмы. Выступаючы на прэзентацыі, Пасол Латвіі ў Беларусі Міхаіл Папкоў падкрэсліў, што слоўнік стане добрым дапаможнікам для чытачоў у першую чаргу таму, што пры перакладах не спатрэбіцца пасрэдніцтва трэцяй мовы, латышам і беларусам яшчэ прасцей будзе шукаць паразуменне. Дарэчы, сам Пасол — ураджэнец Латгаліі, што ва ўсходняй частцы Латвіі, і ён звярнуў увагу на зафіксаваныя ў слоўніку словы з латгалскага дыялекту, які на працягу многіх стагоддзяў складваўся пад уплывам беларускай мовы.

Экзэмпляры слоўніка перададзены ў беларускую школу ў Рызе, Нацыянальную бібліятэку Латвіі. Нядаўна беларусы Латвіі прэзентавалі кнігу ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. “Выданне слоўніка для нас было справай вельмі адказнай і ганаровай, — гаворыць старшыня Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова. — І ён ужо становіцца добрым памагатым для ўсіх, хто працуе на развіццё і ўмацаванне рознабаковых сувязяў паміж братнімі краінамі”.

ПАМЯЦЬ

Вобраз часу ад Рамана Ярохіна

Сотні ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны атрымалі ў падарунак кнігу нарысаў, гутарак і ўспамінаў “Інтанацыя ўздыху” — на добры і доўгі ўспамін пра аўтара

Іван Ждановіч

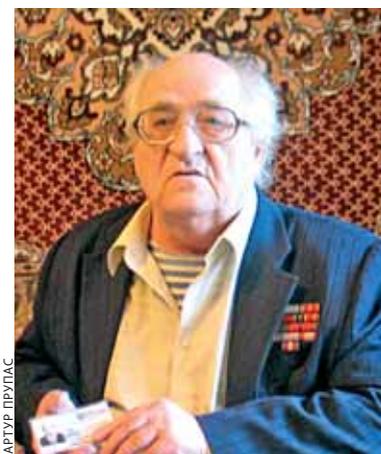
Рамана Аляксеевіча не стала тыдзень назад, 5 мая. У майскім нумары часопіса “Нёман” выйдзе яго нарыс “Рукапісы, якія не гараць”. Яшчэ ў канцы красавіка мы гутарылі з калегам у бальніцы, і я падзвіўся, як добра памятае ён нават дэталі пасляваенных сустрэч з Героем Савецкага Саюза Марыяй Осіпавай, яе сябрамі па мінскім падполлі. Пра гэта, дарэчы, і будзе публікацыя. Сам жа Ярохін родам быў з Кемераўскай воблас-

ці, на фронт пайшоў добраахвотнікам і сталаеў, як піша ў адным з нарысаў, у акапах Курскай дугі. Потым, пасля цяжкага ранення, марскі пехацінец урэшце “кінуў якар” у Мінску: атрымаў тут універсітэцкую адукацыю, працаваў рэдактарам у выдавецтве “Белдзяржвыдат” і амаль паўвека ўзначальваў аддзел культуры ў газеце “Советская Белоруссия”.

Вельмі блізкай стала для Рамана Ярохіна не толькі беларуская культура — мова таксама. “Я пад час вучобы вельмі шмат

чытаў па-беларуску і мову асвоіў выдатна”, — згадваў ветэран. У прадмове да кнігі “Інтанацыя ўздыху” народны пісьменнік Беларусі Іван Шамякін заўважаў: “Літаратар здзіўляючай працаздольнасці, Раман Ярохін для мяне быў і ўдумлівым рэдактарам маіх твораў, і перакладчыкам іх на рускую мову, і жаданым маім суразмоўцам, з якім хараша бывае і карысна пагаварыць “за жыццё” перад тым, як ты сядзеш за стол і прыступіш да новай аповесці ці рамана”. Каштоўнае і такое шамя-

кінскае прызнанне: “Кніга, безумоўна, удалася. У ёй ёсць вобраз часу, ёсць тое, чым мы жылі і жывём. Тое, што дае нам надзею”. Суразмоўцамі ж Рамана Ярохіна былі многія знакамітыя людзі, сярод якіх пісьменнікі Якуб Колас, Кандрат Крапіва, Максім Танк, Пімен Панчанка, Янка Брыль, Іван Чыгрынаў, Іван Мележ, Андрэй Макаёнак, артысткі Стэфанія Станюта і Ада Рогаўцава, кампазітары Ігар Лучанок, Яўген Глебаў, Аляксандра Пахмутава, Райманд Паўлс...

Журналіст Раман Ярохін

Сама ж кніга стваралася, як прызнаўся Раман Аляксеевіч, “выпадкова”, калі ён ужо адышоў ад канвеера рэдакцыйнай працы. Сябры і вучні, слухаючы ягоныя аповеды пра былое, паралі папрабаваць сілы ў негэзетных жанрах творчасці. → **Стар. 2**

УЗВЫШАНАЕ І ЗЯМНОЕ

Вяртанне старых абразоў

“Святая прыгажосць” XVII—XVIII стагоддзяў набыла новае жыццё

Адам Мальдзіс

Як вядома, тыдзень Уваскрэсення Хрыстова пачынаецца з Пасхі, вялікага свята адраджэння, і заканчваецца нядзеляй, якую ў Беларусі традыцыйна называюць Праводнай. У Мінску ж гэты тыдзень увянчаўся выставай абразоў “Адкрыццё святой прыгажосці”, якая ладзіцца ў Нацыянальным мастацкім музеі. Благаславіў высакародную работу рэстаўратораў Яго Высокапрэасвяшчэнства Філарэт, Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі, Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі. Арганізатарамі хвалючага свята выступілі Спецыяльны фонд Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы культуры і мастацтва, Міністэрства культуры, Міністэрства сувязі і інфарматызацыі, Беларускі экзархат і названы ўжо Мастацкі музей.

Адкрылася ўрачыстасць велічнымі спевамі хору Першага белградскага пеўчага таварыства (Сербія). Прысутных вітаў дырэктар Мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў. Намеснік міністра культуры Віктар Кураш выказаў асаблівую падзяку рэстаўратарам сямі абразоў XVII—XVIII стагоддзяў з Жыровіцкага манастыра. Старшыня Мінскага гарвыканкама Мікалай Ладуцька

Адрэстаўраваныя абразы прадстаўлены на выставе ў Мастацкім музеі

паведаміў, што, па прыблізных падліках, у Велікодных святкаваннях удзельнічала больш за паўмільёна мінчан.

З вялікай, глыбокай па змесце і адначасова эмацыянальнай прамовай звярнуўся да ўдзельнікаў свята Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт. Ён гаварыў, што верну-

тыя з жахлівага стану да новага жыцця абразы маюць не толькі духоўную, але і свецкую, больш таго — нацыянальную каштоўнасць. Таму што яны сведчаць пра высокі ўзровень мастацкай, у тым ліку і матэрыяльнай культуры ў перыяд, здавалася б, грамадскага ўпадку XVII—XVIII

стагоддзяў. “Спадзяюся, — сказаў у заключэнне ўладыка, — кожны наведвальнік унікальнай экспазіцыі прасякнецца прыгажосцю старадаўняга абраза і ўспомніць пра тое, што і ён ёсць вобраз Божы”.

Адначасова з адкрыццём выставы адбылася прэзентацыя

спецыяльнага канверта з маркай, прысвечаных 850-годдзю стварэння полацкім майстрам Лазарам Богшам крыжа прападобнай Ефрасінні Полацкай. Міністр сувязі і інфарматызацыі Мікалай Панцялей падкрэсліў, што выява той жа рэліквіі была і на першай паштовай марцы незалежнай Беларусі.

Пасля ўрачыстасці ўсе прысутныя, а ў іх ліку і Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Сербіі ў нашай краіне Срэчка Джукіч, дружна скіраваліся ў залу, дзе былі выстаўлены дзесяць абразоў, што набылі другое жыццё. Побач з кожным — выява да рэстаўрацыі. Так што адразу відаць велізарная і натхнёная праца майстроў А. Шпунта, а таксама С. Алішэвіча, С. Дзікуця, П. Журбея, С. Ішмаевай, Д. Карліёнава, Э. Пашкінай, С. Шацілы ва ўзнаўленні, раскрыцці першапачатковага, аўтарскага жывапісу. Дарэчы, усе рэстаўратары былі на ўрачыстасці названы пайменна і ўзнагароджаны.

Асабліва многа ўдзельнікаў урачыстасці і проста наведвальнікаў было ля абраза невядомага мастака XVII стагоддзя “Маці Божая Адзігітрыя”. Гэта сапраўдны шэдэўр старадаўняга сакральнага жывапісу.

ПАМЯЦЬ

Вобраз часу ад Рамана Ярохіна

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

“Архівы ў мяне велізарныя, і ў памяці шмат чаго захавалася, — гаварыў ветэран. — Ну і захапіўся! Адчуваў сапраўдную свабоду творчасці, бо не было наднамноў іншых рэдактараў ці цензараў, як толькі ўласнае сумленне”. Напружаная праца доўжылася каля двух гадоў. Вядома ж, аднаму “ўзяць вышыню” яму было б цяжкавата, прыйшла падмога. Тэксты, якія занялі ў томе звыш 900 старонак, на камп’ютары набрала ўнучка Вольга — яна таксама журналістка. Адрэдагаваў кнігу Сяргей Пяткоўскі, вучань Р. Ярохіна, а спансіраваў прыгожы том, што пабачыў свет у выдавецтве Беларускага фонду культуры, сын, Аляксандр Ярохін.

“Вялікую хвалю ўдзячнасці людской за гэтую працу я адчуваю і цяпер, цёплыя словы чуў дзясяткі разоў, асабліва пасля таго, як мы з сынам праз Рэспубліканскі савет ветэранаў падаравалі звыш двухсот кніг ветэранам Вялікай Айчыннай вайны, — гаварыў мне Р. Ярохін у сваім апошнім інтэрв’ю. — Вельмі хваліў кнігу адразу пасля яе выхаду ў 2005-м і Янка Брыль, з якім мы былі добрымі сябрамі. Казаў, такой кнігі яшчэ не было. Мне вельмі памятна яго словы, бо дзён праз дзесяць Івана Антонавіча не стала”.

А ў 2006-м выйшла і дакумен-

Раман Ярохін (злева) у маладосці

тальная аповесць Рамана Ярохіна “Дзяўчаты нашы за Вердэнам” — аповед пра мінскую падпольшчыцу Надзею Лісавец, якая ў вайну была вывезена фашыстамі на прымусовыя работы ў Францыю, а потым стала там удзельніцай Супраціўлення, камандзірам жаночага партызанскага атрада “Радзіма”, лейтэнантам Французскіх унутраных сіл. Аўтар прыдкрыў мне і такі сакрэт: спачатку ён пісаў кінасцэнарый, і рэжысёр Ігар Дабралюбаў збіраўся зрабіць на гэтым матэрыяле мастацкую кінастужку. Ды не склалася. Магчыма, фільм усё ж калі-небудзь будзе створаны: такія адметныя кнігі, як і таленавітыя рукапісы, не гараць...

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Баль — на пяць зорак

Помняць і сёння Альпы і Дунай пераможны май сорок пятага. Ды і нашы землякі, якія жывуць цяпер у Аўстрыі, памятаюць пра векавыя традыцыі свайго народа. Таму і робяць там прыгожыя святы на зайздрасць карэнным жыхарам

Іван Ждановіч

Гадоў за 20 таму, калі Эла, яшчэ Шпілеўская, заканчвала культпрасветвучылішча ў Мінску, добры ўрок любові да Бацькаўшчыны атрымала ад Івана Кірчука, цяперашняга лідара этнагурта “Троіца”. “Мы збіраліся на конкурс “Лепшы па прафесіі” ў Магілёў, рыхтавалі кампазіцыю паводле беларускіх абрадаў, — згадвае Эла Храшан. — Ставілі “Купалле”, і Кірчук адшукаў цудоўны беларускі кант: “Чалавек жыве на зямлі, як трава”. Іван Іванавіч надзвычай тонка адчувае народны дух, мне ж тых заняткаў хапіла, каб зразумець: такое любя для душы”.

Атмосфера святаў, фэстаў, народных гулянняў — родная ёй стыхія. Заспяваць, станцаваць, зладзіць свята для Элы заўсёды цікава, бо “гэта ж так упрыгожвае жыццё!” Пасля вучылішча працавала культурганізатарам у сталічным Дзіцячым парку імя Горкага, потым у гандлёвым тэхнікуме, вяла фальклорны гурток у школе. Далей — замужжа, сям’я, дзеці і новая зусім краіна: Аўстрыя. Ды той запал, жаданне ладзіць прыгожыя дзеі не раставарыліся ў будзённасці сямейных клопатаў. “Мне пашанцавала, што сустрэла Хельмута: муж займаецца бізнесам, але ж і музыкант, чалавек мастацтва, вучыўся ў кан-

серваторыі, таму мае памкненні, жаданне сябе рэалізаваць добра разумее і падзяляе, — радуецца Эла. — Я акцэпцірую, як кажуць аўстрыйцы, гэта значыць, паважваю, прымаю захапленні мужа, а ён — мае, — тлумачыць Эла. — Скажам, мяне вельмі цягне на Радзіму, і мінімум два разы на год для душэўнай раўнавагі я павінна прыехаць у Мінск — інакш пачынаю хварэць... І муж не супраць! Прыязджаю абавязкова з малодшым сынам Роландам, якому адно скажы “Едзем да бабулі!” — ён

Эла Храшан любіць святы

ужо цягне на вакзал”.

Менавіта Роланд, лічыць Эла, “падштурхнуў” яе да стварэння грамадскай суполкі рускамоўных суайчыннікаў “Карынція”, у якой больш чым тры чвэрці — былыя беларускія грамадзяне,

ёсць і рускія, украінкі. “Нашы дзеці падрасталі ў аўстрыйскім асяродку, амаль не ведаючы славянскай культуры, традыцый продкаў, — згадвае Эла. — Мы, іх мамы, збіраліся часам і вырашылі: трэба ствараць культурнае таварыства. Суполку “Карынція” зарэгістравалі ў нашым гарадку Філах, гэта знакамітае месца пры Альпах, курортны гарадок. Цяпер у ліку актывістаў — Святлана Разуменка-Лепушыц, былая віцябчанка. Каардынуе работу школы па вывучэнні рускай мовы Юльяна Мухіна-Гловач. Добрыя мае памочнікі таксама Наталля Турсукова-Валентан, сям’я Наталля і Аляксандр Батурэвічы — яны з Оршы, Святлана Бартэль з мінскага Уручча. І ўрач Яўгенія Еўтухова з дыпламам Мінскага медінстытута, працуе ў клініцы Фелаха. Дарэчы, мама Жэні — дырэктар Цэнтра дзіцячай творчасці, і калі часам на свята патрэбен нацыянальны касцюм — яго там пазычаем, вязем у Аўстрыю, потым вяртаем у Мінск”.

Надзвычай цікава заўсёды праходзяць у Філаху вясновыя, навагоднія фэсты, на якія збіраецца да 200 чалавек. Адзін з іх ладзіўся нядаўна ў прэстыжным пяцізоркавым атэлі горада і называўся “Вясна. Жанчыны. Каханне”. Эла Храшан паведаміла, што “святая прайшло на ўра!”

Католическая церковь в Несвиже, основанная князем Радзивиллами в 1593 г.
kościół farny po-jezuicki w Nieświeżu, założony przez księcia Sierotkę-Radziwiłła 1593 roku.

Нясвіж

Нясвіж. Слуцкая брама

Падарожжа ў Нясвіж — гэта адкрыццё многіх і многіх персанажаў айчыннай гісторыі, знаёмства з мясцінамі, дзе выпеставаны, выгадаваны слаўныя сыны і дачкі Беларусі. Гэта пра Нясвіж заўважыў доктар філалагічных навук, прафесар Адам Іосіфавіч Мальдзіс: “Гарады, як і дзяржавы, як і народы, перажываюць перыяды ўздыму і ўпадку, чаргуюцца ў сваёй вядучай ролі. На пачатку фарміравання беларускай народнасці, станаўлення дзяржаўнасці гарадамі-сталіцамі, цэнтрамі княстваў былі Полацк, Тураў, Гародня, потым гэтая роля перайшла да Навагрудка. На працягу XIV—XVIII стагоддзяў сталіцай Вялікага Княства Літоўскага, супольнай літоўска-беларускай дзяржавы, з’яўлялася Вільня. Аднак, ужо ў XVI ст., з утварэннем Нясвіжскага княства і Радзівілаўскай ардынацыі, на беларускай зямлі з’явіўся “двайнік” “каранаванай” сталіцы — горад Нясвіж. На працягу трох з паловай стагоддзяў ён у той або іншай форме супернічаў з Вільняй, а потым нават з Варшавай. Роля Нясвіжа як другой сталіцы Вялікага Княства Літоўскага была афіцыйна прызнана, зафіксавана ў дакументах: яго ўладальнікі Радзівілы атрымалі выключнае права на збіранне і захаванне ў замку дзяржаўнага архіва — так званай Літоўскай метрыкі. Радзівілы істотна ўплывалі на ўнутраную і знешнюю палітыку Вялікага Княства Літоўскага, а затым і Рэчы Паспалітай, суседніх дзяржаў шляхам дынастычных шлюбаў і дыпламатычных акцый”.

Знічкі Айчыны

Нясвіж. Гарадская ратуша, гандлёвыя рады

Нясвіж. Зала ў замку Радзівілаў

Нясвіж. Уезд у замак Радзівілаў

“Лейтэнант Шмідт” (таксама 1907). А ў паэтычнай кнізе “Лясная лілея” (Масква, 1910) ужо знайшлося месца і інтымнай лірыцы, творах рэлігійнага характару. Былі ўключаны і пераклады вершаў польскай паэтэсы М. Канапніцкай. У 1912 годзе Любоў Міхайлаўна ўдзельнічала ў дабрачынным выданні “Колас жыта”. У 1913-м рэдагавала некалькі нумароў палтаўскага часопіса “Труженик”. З 1917 года жыла ў Туле, супрацоўнічала з перыядычным друкам. У Туле выдала раман “Рольф Май” і паэму “Буравеснік Дуарнена” (абедзве кнігі — у 1925-м). Памерла Л. Белкіна ў Маскве ў лістападзе 1944 года.

Алесь Карлюкевіч

Нясвіж, створаны, узвышаны Радзівіламі — гэта горад, старонка, багатая і на іншыя знакамітасці. Мо хіба што імёны кагосьці з іх не так часта згадваюцца, як таго вартыя. У Казахстане добра вядома імя ўраджэнца Нясвіжа Адольфа Міхайлавіча Янушкевіча (нарадзіўся ў 1803 годзе). Сябра Адама Міцкевіча, ён пасля паўстання 1830-31 гадоў быў асуджаны да смяротнага пакарання, якое замянілі на пажыццёвую высылку ў Сібір. Канфіскавалі ўсю маёмасць, пазбавілі дваранства. Спярша адбываў пакаранне ў Табольску. А ў 1833 годзе быў пераведзены ў вёску пад Ішымам, на поўнач Казахстана. Янушкевічу ўдалося атрымаць з радзімы бібліятэку. Сябры, блізкія дасылалі з Беларусі і Польшчы перыядыку. У 1841-м наш зямляк пераехаў у Омск, паступіў на дзяржаўную службу. Шмат падарожнічаў па казахскіх стэпах, вывучыў казахскую мову. У 1846 годзе склаў “Дзённік паездкі ў Сібір”, дзе ўтрымліваецца шмат звестак па гісторыі Казахстана. У 1856-м атрымаў дазвол вярнуцца ў Беларусь, дзе і памёр у 1857 годзе. У Казахстане ў гонар нашага зямляка названы вуліцы ў Астане і

Алматы. У 1966 годзе у Алматы на рускай мове пабачыла свет кніга А. Янушкевіча “Дзённікі і лісты з падарожжа па казахскіх стэпах”. Сярод ураджэнцаў Нясвіжа — яшчэ адзін паўстанец 1830-31 гадоў: Вінцэнт Францішак Кучынскі (нарадзіўся каля 1808 г.). Дарэчы, ураднік. Разам з атрадам паўстанцаў дайшоў да Варшавы, у жніўні 1831 года прыняў удзел у Віленскім сейміку па абранні дэпутатаў на сейм. Пасля эміграваў, каб пазбегнуць пакарання. З 1834 па 1849 год атрымліваў грашовую дапамогу ад англійскага ўрада. 1849-ы — год нараджэння ў Нясвіжы пісьменніка Шомера (Нохема-Меера Шайкевіча). Яшчэ ў дзяцінстве ён пераехаў у Пінск. З 1876 года жыў у Вільні. Там і пачаў пісаць. Першыя раманы ўраджэнца Нясвіжа пабачылі свет надрукаванымі ў канцы 1880-х. У 1889 годзе Шомер эміграваў у ЗША. Творчыя здабыткі нясвіжчанина можна параўнаць з сённяшнімі плёнам літаратурнай дзейнасці марыніных, данцовых, акуніных і іншых спяцоў падобнага кшталту. Вядома, што Шомер з’яўляецца аўтарам болей як 200 раманаў і апавесцяў, каля 50 п’ес, у якіх галоўнае месца займаюць любоўная інтры-

га, дэтэктыўны сюжэт. У 1888 годзе з крытыкай творчасці Шомера выступіў Шолам-Алейхем. Але гэта толькі паспрыяла развіццю цікаўнасці да кніг раманиста. Памёр наш зямляк у Нью-Ёрку ў 1905 годзе. Руская пісьменніца Любоў Міхайлаўна Белкіна (нарадзілася ў 1875 годзе) — таксама з ураджэнцаў Нясвіжа. З сям’і ўрадніка. У 1889 годзе паступіла ў Мінскую гімназію, але вучобу не завяршыла “па сямейных абставінах”. Зарабляла на пражыццё прыватнымі ўрокамі. З 16 гадоў зблізілася з рэвалюцыйнай моладдзю Мінска. Арганізавала шэраг гурткоў, якія пасля сталі асновай мясцовай партарганізацыі — “Рабочай партыі палітычнага вызвалення Расіі”. Любоў Белкіна (па першым мужу — Клячко) згадваецца ва ўспамінах памешчыка-рэвалюцыянера з Блоні Анатоля Восіпавіча Бонч-Асмалоўскага. У 1900-м рэвалюцыянерка пераехала ў Пецярбург. У 1906-м выступіла ў вершамі ў зборніках “Песні рэвалюцыі” і “На раздарожжы”. Тады ж асобным выданнем пабачыла свет сагрычыная “Быліна пра Ілью Мурамца і Салаўя-разбойніка”. Нелегальна былі выдадзены зборнік рэвалюцыйных вершаў Белкінай “Снежанскія дні” (1907) і паэма

ў дабрачынным выданні “Колас жыта”. У 1913-м рэдагавала некалькі нумароў палтаўскага часопіса “Труженик”. З 1917 года жыла ў Туле, супрацоўнічала з перыядычным друкам. У Туле выдала раман “Рольф Май” і паэму “Буравеснік Дуарнена” (абедзве кнігі — у 1925-м). Памерла Л. Белкіна ў Маскве ў лістападзе 1944 года. Рускі літаратуразнаўца, публіцыст, мастацтвазнаўца Іосіф Ісакавіч Бекер нарадзіўся ў Нясвіжы ў 1881 годзе. Закончыў Сімферопальскую гімназію. У 1920-1950-я гады жыў і працаваў у Ленінградзе, у газетах “Новая жизнь”, “Ленінградская правда”. Друкаваўся ў літаратурна-мастацкай перыядыцы, мастацтвазнаўчых і навуковых выданнях (часопіс “Звезда”, “Труды Всероссийской Академии художеств” і інш.). Член СП СССР з 1942 года. Аўтар кніг “Змагары рэвалюцыйнага друку” (1929), “Акадэмія Мастацтваў: гістарычныя нарысы” (1940), у сааўтарстве з С. Ісакавым, І. Бродскім), “Міцкевіч у Пецярбургу” (1955). Адзін з галоўных кірункаў зацікаўленняў — жыццёвы і творчы лёс Адама Міцкевіча ў Расійскай імперыі, стасункі рускіх пісьменнікаў, літаратурных крытыкаў, перакладчы-

каў з Міцкевічам. Гэтай тэме Бекер прысвяціў шэраг артыкулаў, надрукаваных у часопісе “Звезда”, калектыўных зборніках “Літаратура славянскіх народаў” (Ленінград, 1956, выпуск першы), “Адам Міцкевіч у рускім друку” (Масква, Ленінград, 1957) і іншых выданнях. Частка работ нашага зямляка засталася ў рукапісах і захоўваецца ў Архіве Паўночна-Заходняй федэральнай акругі Расійскай Федэрацыі ў Санкт-Пецярбургу. Дачка І. Бекера — М.І. Бекер (1920—2010), вядомая руская перакладчыца англійскай літаратуры, удзельніца Вялікай Айчыннай вайны, прычым ваявала і на 2-м Беларускам фронце. Нясвіжскі раён — радзіма беларускага дзяржаўнага дзеяча, акадэміка АН Беларусі Антона Мартынавіча Платуна (нарадзіўся ў лістападзе 1896 года). У 1927-29 гадах ён рэдагаваў часопіс “Профдвижение Белоруссии». Пасля ў 1929-33 гадах займаў пасаду наркама асветы БССР. Быў на партработе ў Заходняй Сібіры. Рэпрэсаваны ў 1937-м, у 1938-м акадэміка А. Платуна расстралялі.

Нясвіж, нясвіжская старонка — радзіма не толькі пісьменнікаў і палітыкаў, але і гісторыкаў і краязнаўцаў. З вёскі Студзёнка — Георгій Фёдаравіч Шапавал, ён нарадзіўся ў 1946 годзе. Кандыдат гістарычных навук, даследчык эканамічнай гісторыі Беларусі, у Гусаках у 1940 годзе нарадзілася Аляксандра Мікалаеўна Гесь (памерла ў 2011-м). Вядомы архівіст. Менавіта дзякуючы яе старанням апублікаваны многія дакументы, што праліваюць святло на даўно забыты падзеі палітычнай, сацыяльнай гісторыі нашай Айчыны. У нясвіжскіх Аношках у 1954 годзе нарадзіўся кандыдат гістарычных навук Валерый Міхайлавіч Мацэль. Вядомасць займелі яго працы па пытаннях знешняй палітыкі Беларусі, праблемах развіцця двухбаковых адносін нашай краіны з дзяржавамі Азіі. Можна не сумнявацца, што з часам і іх, згаданых гісторыкаў, імёны стануць старонкамі Энцыклапедыі Нясвіжскай Памяці.

© В поісках утраченного

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

ФЕСТИВАЛІ

Рарытэтыя аўтамабілі заўсёды выклікаюць да сябе павышаны інтарэс

Рарытэты на дарогах

Напярэдадні Дня Перамогі ў Мінску прайшоў міжнародны фест рэтра-аўтамабіляў

Кацярына Мядзведская

Вядомы, здавалася б, факт: любы з аўтамабіляў гады праз тры-чатыры губляе трэць ці амаль палову свайго кошту. Але ёсць аўта, якія з часам толькі даражэюць. Уладальнікі такіх машын злучаюць амаль несумяшчальнае — сур'езны бізнес і высокае мастацтва.

Незвычайную калону аўтамабіляў можна было бачыць нядаўна на вулі-

цах Мінска: маркі Cadillac, Buick, Lincoln, Mercedes, BMW, Chevrolet, Mercury, Ford сышлі з канвеера дзясяткі гадоў таму. Усяго ж у фестывальнай частцы ўдзельнічала 68 машын. Гаспадары прыехалі на іх сваім ходам з Літвы, Латвіі, Эстоніі, Фінляндыі, Расіі. Былі і машыны з беларускімі нумарамі.

Пад час прабегу можна было сустрэцца з "Чайкай". Такія аўтамабілі хіба што ў касманаўтаў былі ды ў членаў урада. З савецкіх ма-

шын таксама ехалі "Волгі", "Масквічы", "Запарожац".

Самым старым у аўтапрабегу быў Ford Model T — родам з 1923-га. Цяпер гэта — сапраўдны рарытэт. Уласна кажучы, кожным з фестывальных аўта можна доўга любвацца, здзіўляючыся, колькі сіл і сродкаў уклалі ў рэстаўрацыю любімаў іх уладальнікаў.

Хлопцы з Эстоніі прыехалі на шыкоўным Cadillac 1964 года выпуску.

Уладальнік расказаў, што ў яго не адзін такі рарытэт: у гаражы яшчэ некалькі вядомых замежных марак, а таксама старыя савецкія машыны. "Але самы мой любімы — гэты Cadillac — прызнаўся гаспадар. — Таму што ён быў першым".

А вось Алег са Жлобіна прыехаў на мотакалясцы. "Інвалідка", так яе называлі ў СССР, была выпушчана на Серпухаўскім матацыклетным заводзе ў 1968 годзе, — ахвотна

расказвае гаспадар. — Я набыў яе тры гады таму ў сябра. Езду на ёй кожны дзень, хоць у мяне ёсць і сучасны Mercedes. Для мяне гэта хобі, я люблю такім чынам паднімаць настрой сабе і іншым!"

Рэтра-аўтамабілі прыехалі па Мінску. Закрыццё ж фестывалю прайшло ў гісторыка-культурным цэнтры паблізу Заслаўля, дзе машыны ўдзельнічалі ў экспазіцыі, прысвечанай Дню Перамогі.

Памяць — на ўсіх адна

На цырымоніі ў Нацыянальным акадэмічным драмтэатры імя М. Горкага ўшанаваны граматамі і медалямі "Праведнік народаў свету" беларускія грамадзяне, якія ратавалі яўрэяў у гады Другой сусветнай вайны

Узнагароды на цырымоніі, арганізаванай Пасольствам Ізраіля ў Беларусі і Ізраільскім культурным цэнтрам, уручаліся тым, хто ратаваў яўрэяў ад фашыстаў, рызыкавалі жыццём сваім і сваіх блізкіх. Ім прысвойваецца званне "Праведнік народаў свету", уручаецца адпаведны медаль і дыплом.

Цяпер каля 700 жыхароў Беларусі ўшанаваны званнем "Праведнік народаў свету".

Калі пяюць фанфары

На першы Нацыянальны фест духоўных аркестраў сабраліся лепшыя калектывы з усёй краіны

Адкрываў святочны канцэрт мінскі аркестр "Няміга", публіку парадавалі выступленні калектываў з Гродна, Пінска, іншых гарадоў. Арганізатары фесту, сярод якіх і Беларускі дзяржуніверсітэт культуры і мастацтваў, ладзілі выступленні ў працоўных калектывах і на сцэнічных пляцоўках сталіцы.

А ветэранам духавая музыка нагадвала пра гады баявой маладосці, пасляваеннага адраджэння краіны. Мяркуюцца, што правядзенне фесту "Фанфары Беларусі" стане традыцыйным.

КРЫЖАВАНКА

Слава вам, пераможцы!

Па гарызанталі:

5. Спосаб хады, бегу кая. 6. Укрыцце для стральбы. 9. Паказная смеласць, зухаватасць. 10. Група суднаў, якія ідуць адно за другім: іх у гады Вялікай Айчыннай вайны канваіраваў і Герой Савецкага Саюза, віцэ-адмірал Антон Гурын, ураджэнец Дзяржыншчыны. 13. "Граната, граната \ Адна ў Марата \ І Маці — ... \ У Марата адна". З кантаты "Памяці Марата Казея" (сл. А. Вольскага, муз. Ул. Алоўнікава). 16. "Ля помніка задумаўся ..." З песні "Шумяць бярозы ў парку Перамогі" (сл. Ю. Свіркі, муз. Ю. Семянякі). 17. Пастраенне ў калоне ваенных па росце. 20. "Бо памяць — ... тым салдатам, \ Што да Берліна не дайшлі". З верша Ан. Балудзенкі "Помнік". 22. "Мая рана, мой боль, \ Мая памяць ..." З верша С. Законнікава "Хатынь". 24. "Стаіць у рад з армейскай зоркай, \ ... стромкіх пірамід". З верша Я. Коласа "На магілах герояў". 29. Андрэй Выдатны беларускі скульптар, адзін з аўтараў "Кургана Славы" і мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая

крэпасць-герой". 30. "Стрэўся з цёмнай варажою сілай \ Смелы сокал Алесь ...". З "Песні пра Гараўца" (сл. М. Шушкевіча, муз. У. Алоўнікава). 31. Сельскагаспадарчая прылада для ворыва. 32. Імя двойчы Героя Савецкага Саюза, маршала Якубоўскага, ураджэнца Магілёўшчыны.

Па вертыкалі:

1. "...вам, салдаты!" Верш Алега Лойкі, 1 мая былі яго 80-я ўгодкі. 2. "Жывём, як светлай памяці зарок. \ Дзе б ні было — у ..., а ці ў Мінску". З верша Я. Янішчыц "Абеліскі". 3. Гаручая агнямётная сумесь. 4. "Вясна ... пятага года". З песні "Майскі вальс" (сл. М. Ясеня, муз. І. Лучанка). 7. Вайсковае злучэнне. 8. "Партызанская ..." Карціна народнага мастака Беларусі, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны Міхаіла Савіцкага. 11. "Самалёт, быццам чайка зарой

\ Пранасіўся над хвалямі ..." З верша М. Танка "Гастэла". 12. "Партызаны, партызаны, \ Беларускія ..." З верша Я. Купалы "Беларускім партызанам". 14. Пясчаная каса або прыстасаванне на рэйкавых пугах. 15. Беларускі народны танец. 18. Майстар меткай стральбы. 19. Тое, што і стралок. 21. Горад на Беларусі, дзе ўпершыню прагучаў залп легендарных "Кацюш". 23. "А кругом вясна, ... сінява". З песні "Пісьмо з сорака пятага" (сл. М. Ясеня, муз. І. Лучанка). 25. Акружэнне войскамі ўмацаванага пункта. 26. Цвёрдая горная парода, з якой пабудаваны помнікі, абеліскі і інш. 27. Рудольф... Прозвішча легендарнага савецкага разведчыка. 28. "...Перамогі". Верш В. Таўлая. ("Мы цябе выглядалі з-пад шэрых руін").

Падрыхтаваў Лявон Целеш

Адказы на крыжаванку

Па гарызанталі: 5. Алюр, 6. Акон, 9. Бравада, 10. Каравац, 13. Радзіма, 16. Салдат, 17. Ракета, 18. Сцяг, 19. Сцяг, 20. Сцяг, 21. Сцяг, 22. Сцяг, 23. Неба, 24. Аблога, 25. Іран, 26. Іран, 27. Іран. Па вертыкалі: 1. Сілава, 2. Іран, 3. Напаліт, 4. Сорака, 7. Брыгада, 8. Мадонна, 11. Жытва, 12. Сцяг, 14. Сцяг, 15. Іран, 16. Сцяг, 17. Ракета, 18. Сцяг, 19. Сцяг, 20. Сцяг, 21. Сцяг, 22. Сцяг, 23. Неба, 24. Аблога, 25. Іран, 26. Іран, 27. Іран.

